הָאוֹמֶרֶת לבעלה, טְמֵאָה אֲנִי לָךְ. או וְשָׁבְאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, או וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה, או וְשֶׁבְּעָלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה, לְהַשְׁקוֹתָהּ וכולן אם אירעו לאחר קידוש המנחה בכלי. וכן וְשֶׁבָּעֲלָה בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ ולא נודע עד שקדשה המנחה בכלי, ומשקדשה בכלי אינה נפדית, ולהיקרב אינה ראויה שהרי אינה שותה, וגם למנחת נדבה אינה ראויה, שנדבה אינה באה מן השעורים.

וְכָל הַנְּשׁוּאוֹת לַכֹּהֲנִים אפילו ישראלית, אם הביאו מנחה, בין הביאו מנחת סוטה בין הביאו מנחת נדבה, מְנָחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת – גם אם לא נטמאו ולא אירע בהם שום פסול והקומץ קרב כהלכתו, שיירי המנחה נשרפים בבית הדשן ואינן נאכלים.

מבאר התנא שדין זה שייך רק, בְּבַת יִשְׂרְאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, שאז מְנָחָתָהּ נִשְׂרֶפֶת – לאחר שקרב הקומץ, נשרפים שיירי המנחה בבית הדשן, כפי שנתבאר, אולם וְכֹהֶנֶת – בת כהן שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרְאֵל, אין בצד הכהונה שבה כלום, שהדין לעלות את המנחה כליל למזבח לא נאמר אלא במנחת כהן ולא במנחת כהנת, ולפיכך מְנָחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת כדין מנחת ישראל. וכן הוא דינה של כהנת אלמנה וגרושה, שאם הביאה מנחה, מנחתה נאכלת כדין מנחת ישראל.

אגב שהזכיר התנא חילוק בין מנחת כהן למנחת כהנת, מזכיר התנא חילוקים נוספים בין כהן לכהנת, מַה בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֶנֶת, מְנָחַת כֹּהֶנֶת נֶאֱכֶלֶת וּמְנָחַת כֹּהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת כמבואר. כֹּהֶנֶת מְתְחַלֶּלֶת מן הכהונה אם נבעלה לפסול, ואסורה להינשא לכהן ולאכול בתרומה, וְכֹהֵן אֵין מִתְחַלֵּל – אם נשא אשה האסורה לו, כגון גרושה או חללה. כֹּהֶנֶת מְטַמְּאָה לְמֵתִים – מותרת להיטמא למתים, וְאֵין כֹּהֵן מְטַמֵּא לְמֵתִים. כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים – חטאת אשם ומנחה, וְאֵין כֹּהֶנֶת אוֹכֶלֶת בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים.

אגב כך, מזכיר התנא חילוקי דינים כלליים שיש בין איש לאישה אפילו בישראל, מַה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה, הָאִישׁ פּוֹרֵעַ את ראשו וּפוֹרֵם את בגדיו, כשהוא מצורע, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת. הָאִישׁ מֵדִיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר – אם אמר האב על בנו קטן, 'יהא זה בני נזיר' חלה עליו נזירות אפילו לכשיגדל, וְאֵין הָאִשָּׁה מֵדֶרֶת בְּנָהּ בְּנָזִיר. הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו – אם נדר אביו נזירות והפריש קרבנות ומת, אם נדר בנו נזירות, יכול להביא קרבנות שהפריש אביו. וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ – מקבל קידושין עבור ביתו הקטנה וכן נערה שלא מדעתה, והיא מקודשת גמורה בכך וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ – אינה מקבלת קידושין עבור ביתה. הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ לאמה כשהיא קטנה, וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ לאמה. הָאִישׁ נִסְקָל עָרוּם – אם עבר על אחת העבירות שחייבים עליהם סקילה בעדים והתראה, נסקל ערום. וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרוּמָה אלא בלבישת חלוק. הָאִישׁ נִתְלֶה – מגדף או עובד עבודת כוכבים, לאחר שנסקל. וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית. הָאִישׁ נִמְכָּר בְּגְנֵיבָתוֹ – אם גנב ואין לו לשלם לנגנב, מוכרים אותו ומשלמים דמיו לנגנב. וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת בְּגְנֵיבָתָהּ.

גמרא. תָּנוּ רַבָּנָן, כָּל הַנְּשׁוּאוֹת לְכֹהֵן, מְנָחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת – אין שיירי מנחותיהם נאכלים לכהנים אלא קרבים גם הם למזבח. בֵּיצַד, כֹּהֶנֶת לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, אֵין מְנָחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ – לבעלה הכהן חֵלֶק בָּהּ שהיא מביאה משלו, ומנחת כהן אינה נאכלת אלא קרבה כולה למזבח. ואמנם, וְאֵינָהּ עוֹלָה כָּלִיל כפי שמנחת כהן קריבה כליל למזבח, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֵלֶק בָּהּ – שהמנחה באה לכפרתה, ומנחת בת כהן דינה כמנחת ישראל, שאינה עולה כליל אלא הקמיצה. אֶלָּא הַקּוֹמֶץ קָרֵב בְּעַצְמוֹ הכהן קומץ ממנחתה, ומקריב את הקומץ, וְהַשְּׁיָרִים קְרֵבִין בְּעַצְמָן לאחר הקרבת הקומץ.

מקשה הגמרא, איך קרבים השיריים לאחר הקטרת הקומץ, אִיקְּרֵי כָּאן – הרי על כגון זה נאמר, כָּל שֶׁהוּא מִמֶּנּוּ לְאִישִׁים – שכל שהקריבו ממנו כבר לאישים, היינו, למזבח חֲרֵי הוּא בְּכָל תַּקְטִירוּ – הרי שהנותר בבל תקטירו. ואם כן קשה, איך מקטירים את שיירי המנחות לאחר הקטרת הקומץ, כיון שגם לה יש חלק במנחה, ואולי הולכים אחרי החלק שלה, והקטרת הקומץ כהלכתה נעשית, נמצא ששיירי המנחה אסורים בהקטרה. מתרצת הגמרא, אָמַר יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי, דְּמַסְפִּיק לְהוּ לְשׁוּם עֲצִים – מדובר כאן, שקודם שמקטיר הכהן את שיירי המנחה הוא מתנה ואומר כך, אם דינה של מנחה זו כדין מנחת כהן ולא הייתה ראויה להיקמץ, הרי ששיריים אלו ראויים להקטרה, והריני מקטירם לשם מנחה, ואם דינה של מנחה זו כדין מנחת ישראל, שהיתה ראויה להיקמץ, ושיריים אלו אסורים בהקטרה, הריני מעלה אותם על המזבח לא לשם מנחה אלא להיות כשאר עצי המערכה. כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר וכדעת רבי אליעזר, גבי חטאת שהוקטרו אבריה הפנימיים על גבי המזבח, ונתערב חלק ממותר בשרה האסור בהקטרה, עם בשר עולה שדינו לעלות כליל על גבי המזבח, סובר רבי אליעזר שיש לתת בשר זה על גבי המזבח להיות חלק מעצי המערכה, ואף שמעורב כאן בשר חטאת האסור בהקטרה, כיון שאינו מכוון לשם הקטרה. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לאחר שנאמר בתורה שקרבנות שהוקטר חלק מהם על גבי המזבח, שיריהם אסורים בהקטרה, נאמר, 'ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח', ודרשו, לְרֵיחַ נִיחוֹחַ אִי אַתָּה מַעֲלֶה – שהאיסור לעלות על המזבח שיירי קרבנות הוא רק כאשר מתכוון לעלותם על המזבח לריח ניחוח, אֲבָל אַתָּה מַעֲלֵיהוּ לְשׁוּם עֲצִים – אך אם מעלה אותם להיות חלק מעצי המערכה, מותר.

שואלת גמרא, הָנֵיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא שהמתכוון להעלות שיריים לשם עצים אינו עובר בבל תקטירו, אֶלָּא לְרַבָּנָן דְּלֵית לְהוּ הַאי סְבָרָא – שחולקים על רבי אליעזר וסוברים שכל שקרב חלק מן הקרבן כדין, הנותר אסור בהקטרה על גבי המזבח גם אם אינו מכוון לעלותם לריח ניחוח, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – איך נבאר את משנתינו, הרי הלכה כחכמים ולא כרבי אליעזר.

משיבה הגמרא, דְּעָבְדִי לְהוּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן – כלומר, משנתינו האומרת, שכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות, אינה מתפרשת כדברי הברייתא, שהקומץ קרב בעצמו והשיריים קרבים בעצמן, אלא הקומץ קרב בעצמו והשיריים מתפזרים על בית הדשן. דְּתַנְיָא, גבי מנחת חוטא של כהן, נחלקו בזה רבנן ורבי שמעון, רבנן סוברים שכולה כליל כמנחת נדבה, רבי שמעון סובר שנקמצת כדין מנחת נדבה של ישראל, אבל השיריים לא נאכלים, אלא קומץ קרב בפני עצמו והשירים קריבים בפני עצמם, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַקּוֹמֶץ קָרֵב בְּעַצְמוֹ, וְהַשְּׁיָרִים מִתְפַּזְּרִים עַל בֵּית הַדֶּשֶׁן - שסובר כאביו רבי שמעון שצריך לקמוץ, אבל בכך הוא חולק, שאם הקריבו את הקומץ אי אפשר להקריב את השירים, ולכן השירים מתפזרים לאיבוד על בית הדשן.

המשך מהעמוד הקודם

לשלול אותן בהחלטיות, כי אם להביא הפירוש כמו שהוא. ומי שירצה דוקא לקיים המשנה דע מה שתשיב, הרי יחפש לו במה במקום אחר.

ז) עוד - שאלה עקרית, היש מקום בפירוש האמור לדרשות רז"ל, עכ"פ באיזהו מקומן, וכרגיל בפירוש רש"י, שהרי תכלית לימוד התנ"ך הוא לא רק להבין הכתוב כצורתו, כי אם "גם כן" לדעת את נותן התורה. וצריך עיון בזה. ואולי הפתרון המתאים ביותר הוא - שדרשות האמורות יבואו בצד הפירוש על הגליון או למטה הימנו, לא בתוכו.

המשך בעמוד קפט

וַאֲפִילּוּ רַבָּנָן – שחלקו על רבי שמעון ואמרו שמנחת חוטא של כהן אינה נקמצת, **לֹא** פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן האומר שמתפזרים שיירי המנחה בבית הדשן, **אֶלָּא** בְּמִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֲנִים, דְּבַת הַקְרָבָה הִיא – לפי שסוברים הם שהיא עולה כליל על גבי המזבח, ואינה נקמצת, **אֲבָל** בְּהָא – אשה הנשואה לכהן, שאין תקנה למנחתה לא בהקרבה ולא באכילה **אֲפִילּוּ** רַבָּנָן מודו שמתפזרת היא בבית הדשן.

שנינו במשנה, **בַּת** יִשְׂרְאֵל הַנְּשׂוּאָה לכהן מנחתה נשרפת, וכהנת שנישאת לישראל מנחתה נאכלת **וְכוּ'**. שואלת הגמרא, **מַאי** טַעֲמָא שמנחת כהנת הנשואה לישראל נאכלת, מה היא שונה מאשה הנשואה לכהן, שמנחתה עולה כליל על המזבח. משיבה הגמרא, דְּאָמַר קְרָא, **"וְכָל** מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל", ודורשים שרק מנחת כֹּהֵן אינה נאכלת, **וְלֹא** מנחה של כֹּהֶנֶת.

שנינו במשנה, כֹּהֶנֶת מִתְחַלֶּלֶת כֹּהֵן אֵין מִתְחַלֵּל. שואלת הגמרא, מָנָלָן – שהכהן שנשא אשה הפסולה לו אינו מתחלל מן הכהונה. ומשיבה, דְּאָמַר קְרָא לגבי כהן שנשא פסולה לכהונה **"וְלֹא** יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו", מכאן שעל ידי נשיאת פסולה, זַרְעוֹ מִתְחַלֵּל – נפסל מן הכהונה, אך **וְהוּא** – הכהן שנשא את הפסולה **אֵינוֹ** מִתְחַלֵּל.

שנינו במשנה, כֹּהֶנֶת מִטַּמְּאָה כוּ'. שואלת הגמרא, מַאי טַעֲמָא – כהנת מותרת להיטמא למתים מה היא שונה מכהן שאסור בכך. ומשיבה, אָמַר קְרָא, **"אֱמֹר** אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן** לנפש לא יטמא בעמיו", ומכך שיתרה התורה וכתבה 'בני אהרן' לומדים שהאיסור להיטמא נאמר רק לִבְנֵי אַהֲרֹן – כהנים זכרים, **וְלֹא** לִבְנוֹת אַהֲרֹן – כהנות.

שנינו במשנה, כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וכהנת אינה אוכלת בקדשי קדשים. מבארת הגמרא שדין זה נלמד מִדִּכְתִיב לגבי קרבן מנחה, **"כָּל** זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה", ומשמע זכר ולא נקיבה.

שנינו במשנה, מַה בֵּין אִישׁ כוּ' האיש פורע ופורם, ואין האשה פורעת ופורמת. תָּנוּ רַבָּנָן, לגבי טומאת קרחת וגבחת נאמר, **"אִישׁ** צרוע הוא". אֵין לִי – מפסוק זה לא היינו יודעים שנטמא בטומאת נגעי קרחת וגבחת **אֶלָּא** אִישׁ, אִשָּׁה מִנַּיִן. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר בפסוק הסמוך לאחריו, "וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה". ולכאורה המילים 'והצרוע אשר בו הנגע' מיותרות, שהרי בפסוק הקודם דיברה התורה על צרוע, והיתה צריכה להמשיך שדינו הוא ש'בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע'. ומכך שחזרה התורה וכתבה שוב 'והצרוע', יש ללמוד שֶׁהֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם – באה התורה לרבות צרוע שיש צרוע נוסף, כלומר שגם אשה נטמאת בטומאת קרחת וגבחת. ממשיכה הברייתא ושואלת, **אִם** כֵּן – שגם אשה נטמאת בנגעים, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר – מדוע בפסוק הראשון נאמר 'איש'. ומבארת, לְעָנְיַן שֶׁלְּמַטָּה אִישׁ פּוֹרֵעַ וְכוּ' – 'איש' האמור בפסוק הראשון, בא למעט שהדין האמור בפסוק השני דהינו פריעה ופרימה, לא נאמר אלא לאיש צרוע, אך אשה שנצטרעה אינה פורעת ופורמת.

שנינו במשנה, הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר וְאֵין הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת בִּתָּהּ בְּנָזִיר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲלָכָה למשה מסיני הִיא בְּנָזִיר – דין זה שהאיש מדיר את בנו בנזיר ולא אשה, התקבל מהלכה למשה מסיני.

שנינו במשנה, הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲלָכָה הִיא בְּנָזִיר – גם דין זה נלמד מהלכה למשה מסיני.

שנינו במשנה, הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ. מבארת הגמרא שדין זה נלמד מִדִּכְתִיב, "ואמר אבי הנערה אל הזקנים **אֶת** בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה", הרי שמסרה התורה את הכח לקדש את הבת בידי האב ולא בידי האם.

שנינו במשנה, הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ. מבארת הגמרא שדין זה נלמד מִדִּכְתִיב "וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ", ומשמע איש ולא אשה.

שנינו במשנה, הָאִישׁ נִסְקָל עֲרוּם ואין האשה נסקלת ערומה כוּ'. שואלת הגמרא, מַאי טַעֲמָא שאין האשה נסקלת ערומה. ומשיבה, נאמר לגבי אדם שקלל את ה' "וְרָגְמוּ אֹתוֹ" – שחייב סקילה. ויש לשאול, מַאי 'אֹתוֹ' – מה באה התורה למעט מ'אותו', אִילֵימָא - אם נאמר שבאה התורה לומר, אֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ – שרק איש חייב סקילה ולא אשה, וְהָכְתִיב - אין לומר כן, שהרי נאמר לגבי איסור עבודה זרה שענושן בסקילה, "וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך וגו' וסקלתם באבנים ומתו", הרי שגם אשה נסקלת. אֶלָּא בהכרח שממעטים כך, רק 'אותו' – איש שיוצא להיסקל, נסקל בְּלֹא כְסוּתוֹ – ערום, וְלֹא אוֹתָהּ - אבל אשה שנסקלת, אינה נסקלת בְּלֹא כְסוּתָהּ.

שנינו במשנה, הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין האשיה נתלית כוּ'. שואלת הגמרא, מַאי טַעֲמָא – מדוע אין האשה נתלית. ומשיבה, נלמד ממה שֶׁאָמַר קְרָא "וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ", ומשמע 'אותו' וְלֹא אוֹתָהּ.

שנינו במשנה, הָאִישׁ נִמְכָּר בִּגְנֵיבָתוֹ אם אין לו לשלם את הגניבה, וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת בִּגְנֵיבָתָהּ. שואלת הגמרא, מַאי טַעֲמָא שאין האשה נמכרת בגניבתה. ומשיבה, נלמד ממה שֶׁאָמַר קְרָא "וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ", ומשמע שרק גנב נמכר בִּגְנֵיבָתוֹ, וְלֹא בִּגְנֵיבָתָהּ – אך אשה שגנבה אינה נמכרת עבור גניבתה.

הדרן עלך היה נוטל

ארוסה - פרק רביעי

פרק זה מבאר ומחלק אופנים שבהם אין הסוטה שותה ואינה נוטלת כתובתה, אופנים שבהם אינה שותה אך נוטלת כתובתה, ושאר האופנים שבהם הסוטה או שותה או נוטלת כתובתה.

משנה. אָרוּסָה שקינא לה הארוס ונסתרה, וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם שקינא לה היבם ונסתרה, **לֹא** שׁוֹתוֹת כיון שהפסוק מיעט אותן וכדלהלן, וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה כיון שהפסידו עצמן על ידי שנסתרו, והסיבה שאינן שותות שֶׁנֶּאֱמַר "אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ" – שהאשה יושבת תחתיו, פָּרַט לָאֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם שהן עדיין לא נשואות. וממשיכה המשנה לפרט עוד מקרים של נשים שאינן שותות ואינן נוטלות כתובתן, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט וכל שכן לכהן גדול, מְמְזֶרֶת

המשך מעמוד קפו

ח) עוד יש להאריך בהאמור, ולא באתי בזה אלא לציין ראשי פרקים ובנקודות אשר לדעתי מוכרחות הן, ואשר באם אי אפשר לקיימן (התנאים הנ"ל **כולם ובמילואם**) - עלול כל המפעל להביא היזק גדול - תמורת התועלת המקווה, ודי"ל.

אשמח לקבל הערות כת"ר ובפרטיות המתאימה לכל האמור, ות"ח מראש.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן